

SUMMARY

Maksym A. Pryshedko. Some issues of legal status of authorized bodies in formation of state registers in Ukraine. The article represents certain results of the general theoretical research of the peculiarities of the legal status of the bodies of state administration, other state bodies, the commissioners for the formation of state registries and other subjects of the formation and functioning of the state registries; it investigates the basic approaches to the formation of their legal status. The legal status is considered as a complex of marks that determines their place, role and destination in the system of administrative and legal relationship. These marks serve as the elements of the legal status. These elements, above all, comprise their tasks, functions, duties, etc.

The legal status of the subjects of the formation and maintenance of each separate state registry is normatively defined. It is proved that the scope and nature of power of the authorized bodies depend on the object of the legal control, the character of the social relationship regulated by the state registry and their importance for the society. The subjects in legal relationships in the sphere of formation and maintenance of the state registries with regard to their place and role in the issue of the legal and organizational support of this process are conditionally divided into two groups according to their legal status.

The first group comprises the subjects that don't directly participate in the formation and functioning of the state registries but definitely have an impact on it. They are the Verkhovna Rada, the President of Ukraine and the Cabinet of Ministers of Ukraine that are authorized with law making powers.

The article characterizes the means of implementation of law making powers of the subjects of the first group as their main function in the sphere of the support of formation and functioning of the state registries.

The particular attention is paid to the issue of the determination of the place and role of these subjects in legal relationships in the formation of the legal status of the subjects that, according to the requirements of the enactment of the subjects of the first group, determine in their statutory documents the features of formation and maintenance of the corresponding state registries, carry out organizational and legal activities and fulfil other functions of their formation and maintenance. In particular, it is considered the peculiarities of the statutory activity of the holders of state registries, its content and direction.

Another group of powers of the subjects directly involved in the formation and maintenance of the state registries is connected with the direct activity of the formation and maintenance of the state registries. In the course of the research it was found who and how determines the powers as an element of the legal status of the holder (disposer) of the state registry, the administrator (technical administrator), the bodies of state registration, maintenance of the state registry and its administration.

Keywords: *legal status of the subject of formation of the state register; state register; state registration bodies; state register maintenance bodies; state register administrator; system of state registries; elements of legal status.*

УДК 342.95

DOI 10.31733/2078-3566-2021-1-166-171

Світлана РИЖКОВА®

викладач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

**СУЧАСНІ ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ АДМІНІСТРАТИВНИМ
ПРАВопОРУШЕННЯМ ІНОЗЕМЦІВ**

Проаналізовано та визначено види форм діяльності Державно-міграційної служби України щодо ефективного виконання покладених на неї завдань і функцій щодо реалізації державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, зокрема адміністративним правопорушенням іноземців. Визначено, що незалежно від класифікації, оптимальне використання тих чи інших форм державного управління формує ефективність діяльності ДМС України щодо виконання покладених на неї завдань загалом, а також у частині протидії адміністративним правопорушенням іноземців. Аналіз форм, що використовуються в державному управ-

© Рижкова С.А., 2021

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7549-7654>

revord@gmail.com

лінні, свідчить про те, що їх сукупність – це своєрідне системне утворення, компоненти якого тісно взаємодіють один з одним та не є взаємозамінними. Система форм відіграє в управлінському процесі ДМС України важливу роль. Форми управлінської діяльності відзначаються помітною самостійністю та універсальністю щодо конкретних сфер державного управління, зокрема сфери міграції.

Ключові слова: державна міграційна служба, форми діяльності, протидія, адміністративні правопорушення, іноземці, адміністративна діяльність ДМС.

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку української держави визначається впровадженням корінних перетворень у суспільстві і потребує ретельного перегляду основних форм та методів діяльності органів влади, зокрема Державної міграційної служби України (далі – ДМС) як центрального органу виконавчої влади, що сприяє формуванню та забезпечує реалізацію державної політики у сфері міграції загалом.

Кризові тенденції й соціальні негаразди, в тому числі і низький соціально-економічний рівень життя як в Україні зокрема, негативно позначаються на всіх соціальних верствах населення країни. Насамперед, такі негативні чинники впливають на вчинення адміністративних правопорушень іноземцями та особами без громадянства, що перебувають в Україні. Реформування державно-управлінської діяльності передбачає широке, багатоаспектне вдосконалення адміністративної діяльності ДМС України, передусім форм та методів її діяльності, в тому числі інших прикордонних регіонів щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців та осіб без громадянства.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Теоретичним підґрунтям статті були праці вітчизняних вчених в галузі адміністративно-правового регулювання у сфері міграції, діяльності з протидії міграційним правопорушенням іноземців та осіб без громадянства, зокрема: О. О. Бандурки, С. І. Браткова, І. К. Василенка, В. В. Зуй, В. К. Колпакова, С. Ф. Константинова, О. В. Кузьменко, О. А. Малиновської, М. М. Михеєнка, Б. М. Марченка, С. О. Мосьондза, В. І. Олефіра, О. І. Піскуна, В. В. Половнікова, А. В. Платонова, В. І. Палька, С. І. Серватюк, Н. П. Тиндик, Л. В. Царенка, Т. О. Цимбалістого, В. О. Хоми, С. Б. Чеховича, В. В. Чумака та ін. Аналіз юридичної літератури свідчить про те, що дослідження форм діяльності ДМС України та їх специфіки в сучасний період не отримали належної уваги з боку вітчизняних науковців. Відсутність робіт, присвячених окресленим вище питанням, зумовлює потребу в їх вирішенні з урахуванням напрацювань науки адміністративного права і теорії державного управління.

Мета статті – визначення сучасних форм діяльності ДМС України щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців на основі аналізу нормативно-правових положень.

Виклад основного матеріалу. Зауважимо, що адміністративна діяльність ДМС України, яка передбачає здійснення цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на його об'єкт, втілюється у відповідні форми. При цьому треба погодитися з твердженням, що належне наукове вирішення проблем, пов'язаних з формами управлінської діяльності, набуває все більшого значення, оскільки ефективність публічного управління зумовлюється не тільки ефективним поєднанням методів управління з урахуванням особливостей об'єкта управлінського впливу, але й великою мірою залежить від форм управлінської діяльності. Є пряма залежність між станом наукового опрацювання проблем, пов'язаних з формами діяльності державних органів, та процесом безпосередньої реалізації державної політики як загалом, так і в окремих її сферах. Саме тому проблема удосконалення форм управлінської діяльності не може бути вирішена без ґрунтового, всебічного дослідження форм такої діяльності, особливостей їх застосування та правового забезпечення з урахуванням специфіки кожної сфери державного управління [1, с. 117].

З огляду на значущість адміністративної діяльності ДМС України для створення належних умов з ефективною реалізацією державної політики у сфері міграції, забезпечення ефективного державного управління міграційними процесами, створення умов для сталого демографічного та соціально-економічного розвитку держави, підвищення рівня національної безпеки шляхом запобігання виникненню неконтрольованих міграційних процесів та ліквідації їх наслідків, узгодження національного законодавства у сфері міграції з міжнародними стандартами, додержання принципів захисту інтересів України, одним з напрямів створення професійної та ефективної Державної міграційної служби України є вдосконалення форм діяльності цієї служби та її посадових осіб. Беззаперечним є той факт, що своєчасне та адекватне підвищення дієвості використовуваних міграційною службою форм діяльності сприятиме успішному виконанню поставлених перед нею завдань і реалізації функцій.

У теорії управління форма діяльності є зовнішнім виявом конкретних дій, які здійсню-

ються певними суб'єктами для реалізації поставлених перед ними завдань [2, с. 121–122].

Д. В. Приймаченко відмічає, що у загальнонауковому обігу форма найчастіше пов'язується з поняттям змісту, наприклад: форма – це будь-яке зовнішнє вираження якого-небудь змісту, або зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю, змістом. Відомий погляд, коли форма визначається як «внутрішня організація змісту». Досить часто при визначенні форми або не вказують на вид організації змісту, а під нею мають на увазі «спосіб існування і вираження змісту», або, навпаки, акцентують на тому, що форма пов'язана зі змістом як внутрішньо, так і зовнішньо: форма – це спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішнє вираження [1].

Під формами розуміється зовнішній вияв конкретних дій, які здійснюються публічною адміністрацією для реалізації поставлених перед ними завдань, виділяючи чотири форми управлінської діяльності: 1) видання нормативних актів управління; 2) видання індивідуальних адміністративних актів управління; 3) проведення організаційних заходів; 4) здійснення матеріально-технічних операцій [2, с. 122].

І. П. Голосніченко та Я. Ю. Кондратьєв визначають форму будь-якого явища як спосіб зовнішнього вираження змісту, відносно стійка визначеність зв'язку елементів змісту та їх взаємодії, тип та структура змісту [3, с. 103].

Даючи визначення формам державного управління, С. Т. Гончарук відмічає, що залежно від характеру, змісту та юридичних наслідків застосування форми державного управління поділяють на правові та неправові. До правових здебільшого відносять такі форми, як: видання управлінських актів; вчинення інших юридично значущих управлінських дій; укладання адміністративно-правових договорів. До неправових відносять такі форми, як здійснення організаційних заходів та матеріально-технічні операції. Вони мають допоміжне, обслуговуюче призначення [4, с. 64].

На думку В. Б. Авер'янова, формами державного управління є відмінні за своїм характером та наслідками способи зовнішнього вираження діяльності органів виконавчої влади [5, с. 277].

Зі свого боку, під формою адміністративної діяльності органів внутрішніх справ О. М. Бандурка пропонував розуміти однорідні за своїм характером і правовій природі групи адміністративних дій, за допомогою яких вони забезпечують громадський порядок, безпеку і ведуть боротьбу зі злочинністю [6, с. 8–25].

Звернемо увагу на те, що на сьогодні серед фахівців з адміністративного права немає єдиного підходу щодо розуміння форм управлінської (адміністративної) діяльності, точніше того, які саме форми діяльності державних органів треба до них відносити. Такі суперечності зумовлені тим, що відповідні форми діяльності є дуже різними за своїм змістом. Проте як правові, так і неправові форми врегульовані переважно нормами адміністративного права, закріплені у кодексах, законах, підзаконних нормативно-правових актах. Отже, у своїй діяльності щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців в АР Крим та Україні загалом, ДМС має використовувати лише ті з них, що репрезентовані національним адміністративно-правовим масивом та стосуються сфери міграції.

Наголошуємо, що використання окремої форми державного управління або їх комплексу в діяльності ДМС України щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців чи осіб без громадянства обов'язково має ґрунтуватися на пріоритеті прав і свобод людини, доцільності застосування та передбачуваній ефективності такого вибору.

У власному дослідженні ми приділимо основну увагу розгляду і пошуку шляхів удосконалення саме правових форм діяльності ДМС України, проте ми вважаємо, що неправові форми так само важливі у досягненні ефективного рівня протидії адміністративним правопорушенням іноземців.

Залежно від характеру, змісту та юридичних наслідків застосування, форми державного управління поділяють на правові та неправові. До правових форм здебільшого відносять такі, як: а) видання управлінських актів; б) вчинення інших юридично значущих управлінських дій; в) укладання адміністративно-правових договорів. До неправових відносять такі форми, як: а) здійснення організаційних заходів; б) матеріально-технічні операції. Останні мають допоміжне, обслуговуюче призначення [6, с. 64].

Розглядаючи правові форми, необхідно вказати, що більшість вітчизняних вчених – фахівців з адміністративного права відносять до них: а) видання правових актів управління (нормативного та індивідуального характеру); б) укладання адміністративних договорів (угод); в) вчинення інших юридично значущих дій [1, с. 278].

О. М. Бандурка поділяє форми діяльності ДМС України щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців на безпосередньо організаційні, тобто ті, що не спричиня-

ють правових наслідків; і суто правові, які спричиняють виникнення, зміну або припинення конкретних правових відносин або інших юридичних наслідків [6].

Варто наголосити, що незалежно від класифікації, оптимальне використання тих чи інших форм державного управління формує ефективність діяльності ДМС України щодо виконання покладених на неї завдань загалом, а також у частині протидії адміністративним правопорушенням іноземців. Форми діяльності, що використовуються ДМС України, досить різноманітні. Проте це розмаїття в жодному разі не свідчить про повну їх самостійність та «свободу» посадових осіб під час обрання способу здійснення своїх дій. Усі форми адміністративної діяльності прямо чи опосередковано регламентовані нормами міграційного законодавства та є адекватними умовам конкретної життєвої ситуації при виконанні своїх функцій.

Ми погоджуємося з думкою І. А. Смілого, що під формами адміністративної діяльності ДМС України необхідно розуміти зовнішньо виражені, відмінні за своїм змістом та правовим ефектом види щодо ефективного виконання покладених на неї завдань і функцій щодо реалізації державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших, визначених законодавством, категорій мігрантів, зокрема, адміністративним правопорушенням іноземців [7, с. 356].

З огляду на викладене, до правових форм виконавчо-розпорядчої діяльності ДМС України запропоновано віднести дії, що породжують певні правові наслідки. Це видання актів управління з метою розвитку міжнародної співпраці, реалізації державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, укладення угод, протоколів між державами (органами влади), здійснення інших юридично значущих адміністративних дій (наприклад, складання адміністративних протоколів, прийняття рішень про примусове видворення за межі України, направлення адміністративних позовів до окружних адміністративних судів про примусове видворення з України, застосування спеціальних засобів тощо).

Підсумовуючи, зазначимо, що при напрацюванні форм діяльності ДМС України, важливе значення повинна мати правова культура працівників служби, оскільки саме вона тісно пов'язана з поняттям гуманізму і ґрунтується на глибокому знанні норм чинного законодавства та беззастережного їх дотримання у повсякденній діяльності. Через норми моралі та правову культуру працівник ДМС України усвідомлює, що людина є найбільшим надбанням світової цивілізації і вимагає до себе належної поваги незалежно від національності, соціального походження, майнового стану, віку, статі, освіти, політичних поглядів та інших чинників.

Аналіз форм, що використовуються в державному управлінні, свідчить про те, що їх сукупність – це своєрідне системне утворення, компоненти якого тісно взаємодіють один з одним та не є взаємозамінними. Система форм відіграє в управлінському процесі ДМС України важливу роль. Форми управлінської діяльності відзначаються помітною самостійністю та універсальністю щодо конкретних сфер державного управління, зокрема сфери міграції.

Висновки. На підставі виконаного аналізу, сучасними формами діяльності ДМС України нами визначено:

1. Видання правових актів управління нормативного характеру: акти МВС України, що стосуються діяльності Державної міграційної служби України; нормативні акти ДМС України; нормативні акти територіальних підрозділів ДМС України.

2. Видання правових актів управління індивідуального характеру: процедурні акти; деліктні акти внутрішнього та зовнішнього спрямування.

3. Укладання адміністративних договорів (угод).

4. Вчинення інших юридично значущих дій.

5. Надання адміністративних послуг (наприклад, видача паспорта).

6. Організаційні дії.

7. Матеріально-технічні операції.

Найбільш вагомою сучасною формою діяльності ДМС України щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців в Україні є надання адміністративних послуг. Останні можуть бути визначені як результат здійснення владних повноважень посадових осіб ДМС України щодо зміни чи припинення прав та/або обов'язків іноземців та осіб без громадянства відповідно до закону за заявою останніх про надання такої послуги.

Успішна діяльність ДМС України щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців безпосередньо залежить від комплексного використання цих форм діяльності, які потребують свого подальшого удосконалення та мають бути зорієнтовані на всебічне дотримання прав і свобод людини в ході їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Приймаченко Д. В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Акад. митн. служби України. Дніпропетровськ, 2007. 477 с.
2. Битяк Ю. П., Богуцький В. В., Гаращук В. М. Адміністративне право України : підручник ; за ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2001. 528 с.
3. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : підручн. ; за заг. ред. І. П. Голосніченка, Я. Ю. Кондратьєва. Київ : Укр. акад. внутр. справ, 1994. 177 с.
4. Гончарук С. Т. Основи адміністративного права України : навч. посібник. Київ : [Б. в.], 2004. 200 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2-х т. ; ред. кол. : В. Б. Авер'янов (гол.). Київ : Вид-во «Юрид. думка», 2004. Т. 1. Загальна частина. 584 с.
6. Адміністративна діяльність. Частина особлива : підруч. ; за заг. ред. проф. О. М. Бандурки. Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, «Еспада». 2000. 368 с.
7. Смілій І. А. Форми та методи діяльності державної міграційної служби України щодо протидії адміністративним правопорушенням іноземців. *Публічне право. Науково-практичний юридичний журнал*. 2013. № 2 (10). С. 355–362.

Надійшла до редакції 24.03.2021

References

1. Pryymachenko, D. V. (2007) Administratyvna diialnist mytnykh orhaniv u sferi realizatsii mytnoi polityky derzhavy [Administrative activity of customs bodies in the sphere of realization of the customs policy of the state] : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.07 / Akad. mytn. sluzhby Ukrayiny. Dnipropetrovsk. 477 s. [in Ukr.]
2. Bytyak, Yu. P., Bohutskyi, V. V., Harashchuk, V. M. (2001) Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine] : pidruchn. ; za red. Yu. P. Bytyaka. Kharkiv : Pravo. 528 s. [in Ukr.]
3. Administratyvna diialnist orhaniv vnutrishnikh sprav. Zahalna chastyna [Administrative activity of internal affairs bodies. The general part] : pidruchnyk / za zah. red. I. P. Holosnichenka, Ya. Yu. Kondratieva. Kyiv : Ukr. akad. vnutr. sprav, 1994. 177 s. [in Ukr.]
4. Honcharuk S. T. (2004) Osnovy administratyvnoho prava Ukrainy [Fundamentals of administrative law of Ukraine] : navch. posib. Kyiv : [B.v.]. 200 s. [in Ukr.]
5. Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs [Administrative law of Ukraine. Academic course] : pidruchnyk : u 2 t. ; red. kol. : V. B. Averianov (hol.). Kyiv : Vyd-vo «Iuryd. dumka», 2004. T. 1. Zahalna chastyna. 584 s. [in Ukr.]
6. Administratyvna diialnist. Chastyna osoblyva [Administrative activities. The part is special] : pidruch. ; za zah. red. prof. O. M. Bandurky. Kharkiv : Vyd-vo Un-tu vnutr. sprav, «Espada». 2000. 368 s. [in Ukr.]
7. Smilyi, I. A. (2013) Formy ta metody diialnosti derzhavnoi mihratsiinoi sluzhby Ukrainy shchodo protyidii administratyvnym pravoporushenniam inozemtsiv [Forms and methods of activity of the state migration service of Ukraine on counteraction to administrative offenses of foreigners]. *Publichne pravo. Naukovo-praktychnyi yurydychnyi zhurnal*. № 2 (10). S. 355–362. [in Ukr.]

SUMMARY

Svaitlana A. Ryzhkova. Modern forms of activity of the State migration service of Ukraine to combat administrative offenses of foreigners. The types of forms of activity of the state-migration service of Ukraine are analyzed and defined by the effective implementation of the tasks and functions of the implementation of state policy in the spheres of migration (immigration and emigration), including counteraction to illegal (illegal) migration, in particular an administrative offense of foreigners. It is determined that regardless of classification, the optimal use of those or other forms of public administration forms the effectiveness of the state-migration service of Ukraine on the implementation of the tasks entrusted to it as a whole, as well as in part of counteracting an administrative offense of foreigners.

The analysis of forms used in public administration shows that their aggregate is a kind of systematic formation, whose components closely interact with each other, and are not interchangeable. The system of forms plays an important role in the management process of the state-migration service of Ukraine. The forms of managerial activity are marked by noticeable independence and universality on specific industries and spheres of public administration, in particular migration. Given the significance of the administrative activity of the state-migration service of Ukraine to create appropriate conditions for the effective implementation of state policy in the field of migration, ensuring effective state management of migration processes, creating conditions for sustainable demographic and socio-economic development of the state, raising national security by preventing the emergence of uncontrolled migration processes, and the elimination of their consequences, the coordination of national legislation in the field of migration with international standards, observance of the principles of protection of interests of Ukraine, one of the directions of creation of a professional and effective state migration service of Ukraine is to improve the forms of activity of this service and its officials. Invisible

is the fact that timely and adequate increase in the effectiveness of the migration service used by the migration service will contribute to the successful performance of the tasks and implementation of functions.

Based on the analysis, modern forms of activity of the state-migration service of Ukraine are defined: 1. Edition of legal acts of normative management: Acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine concerning the activities of the State Migration Service of Ukraine; normative acts of the state-migration service of Ukraine; Normative acts of territorial divisions of the state-migration service of Ukraine. 2. Publishing of legal acts of administration of an individual nature: procedural acts; Deport acts of internal and external direction. 3. Conclusion of administrative contracts (agreements). 4. Committing other legally significant action. 5. Providing administrative services (for example, issuance of a passport). 6. Organizational actions. 7. Material and technical operations.

The most significant modern form of activity of the state-migration service of Ukraine regarding counteraction to the administrative offense of foreigners in Ukraine is the provision of administrative services. The latter can be defined as a result of the exercise of the authorities of officials of the state-migration service of Ukraine regarding the change or termination of the rights and / or duties of foreigners and stateless persons in accordance with the law on the application of the latter about the provision of such a service. Successful activity of the state-migration service of Ukraine regarding the counteraction to the administrative offense of foreigners directly depends on the integrated use of these forms of activity that require their further improvement and should be focused on the comprehensive observance of human rights and freedoms during their implementation.

Keywords: state migration service, forms of activity, counteraction, administrative offenses, foreigners, administrative activities of the state-migration service.

УДК 342.95:316.454.2

DOI 10.31733/2078-3566-2021-1-171-176

Дмитро ТІНІН©

викладач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ МОБІНГУ, ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

У більшості країн світу, а також в Україні поступово поліпшуються умови праці та зростає заробітна платня. Ці два фактори разом з не досить стабільною економічною ситуацією призводять до страху втрати робочого місця. Така обставина часто спричиняє некоректну поведінку щодо своїх колег у трудових колективах.

Сьогодні роботодавці скаржаться на низьку ефективність праці своїх співробітників, проте самі вони не тільки не спроможні адекватно організувати трудовий процес, а й часто формують неробочу атмосферу, повну інтриг, цькування і насильства. Як результат – продуктивність праці низька, у колективі панує ненависть один до одного, а найперспективніші працівники не витримують тиску та звільняються.

Здебільшого в пострадянських трудових колективах із розвинутим неформальним апаратом управління права працівників, які закріплені в чинному законодавстві, нівелюються, прийнятними стають практики «витравлення», або «виживання» людей із роботи. Це можуть бути працівники з іншими соціально-політичними поглядами, ті, хто не піддається домінантним практикам психологічного чи сексуального пригноблення, має на меті створення незалежної профспілки, хто хоче чесно працювати, а не брати участь у суперництві, «хто ближчий до трону» на банкетах та нарадах тощо.

Ключові слова: мобінг, булінг, психологічний тиск, колективне цькування, психологічна агресія, стресостійкість.

Постановка проблеми. Головна проблема насильства на робочому місці полягає в дегуманізації людських стосунків, зведенні взаємодії колег та колежанок до хижого полювання на більш слабого та інакшого, нехтування основоположними трудовими правами, насамперед на гідне ставлення.

© Тінін Д. Г., 2021

dimatidnepr13@gmail.com